

Andrzej Śliwczyński

Recenzja

rozprawy na stopień doktora w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu w dyscyplinie nauki o zdrowiu Pani mgr. Katarzyny Wiktorzak pod tytułem: „Analiza czynników wpływających na realizację programów profilaktycznych przez świadczeniodawców na przykładzie programu pilotażowego POZ PLUS” praca doktorska przedkładana w formie monografii.

Rozprawa przedkładana Radzie Dyscypliny Nauki o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego im. Piastów Śląskich we Wrocławiu napisana pod opieką naukową Promotora Prof. dr hab. n. med. Donaty Kurpas oraz Promotora Pomocniczego: Dr n. med. Sylwii Szafraniec-Buryło.

Wstęp

Głównym celem zdrowia publicznego jest zapobieganie chorobom, w celu wydłużenia liczby lat oczekiwanej długości życia oraz poprawę dobrostanu populacji. Jednym z narzędzi wykorzystywanych do realizacji tego celu są działania profilaktyki zdrowia. Podstawowa Opieka Zdrowotna (POZ) jest w systemie ochrony zdrowia w Polsce, ale również w innych państwach, miejscem pierwszego i najczęstszego kontaktu pacjenta z profesjonalistami medycznymi, z tego powodu jest to również miejsce z wyboru dla prowadzenia profilaktyki i promocji zdrowia. Z reguły POZ jest nazywany „strażnikiem” systemu ochrony zdrowia. „Niektóre kraje, tj. Bośnia i Hercegowina, wskazują wprost na lekarzy POZ jako głównych odpowiedzialnych za prowadzenie działań profilaktycznych. W Europie południowo-wschodniej oraz innych krajach europejskich ze względu na duże przeciążenie pracą, ograniczone zasoby ludzkie oraz brak bodźców zwiększających motywację do prowadzenia działań profilaktycznych zaangażowanie pracowników POZ jest niewystarczające.” Opieka koordynowana jest systemem organizacyjny wymuszającym na pracownikach POZ określony schemat postępowania z pacjentem. Zachętą do stosowania tego schematu oraz udziału placówki POZ w systemie promocji i profilaktyki zdrowotnej (nazwanej opieką koordynowaną) jest również dodatkowe finansowanie tych działań (w Polsce przez płatnika publicznego – NFZ).

Praca Pani mgr Katarzyny Wiktorzak omawia aspekt promocji i profilaktyki w Podstawowej Opiece Zdrowotnej, w sposób kompleksowy oraz dodatkowo system opieki koordynowane, która to tematyka nie jest opisywana w tak szczegółowy sposób. Problematyka poruszona przez Doktorantkę jest bardzo ważna dla obszaru zainteresowań zdrowia publicznego, a dysertacja jest praca oryginalną nie znajdującą odpowiedników.

Ocena:

- **poprawności układu pracy i struktury podziału treści;**
- **poprawności formalno-językowej, stylistycznej i interpunkcyjnej.**

Przedłożona do recenzji rozprawa na stopień doktora nauk o zdrowiu jest spójnym pod względem tematyki zbiorem dwóch artykułów, zawiera 208 stron tekstu, który jest podzielony na rozdziały i podrozdziały. Rozdział 1 jest rozdziałem teoretycznym omawiającym uwarunkowania formalno-organizacyjne funkcjonowania POZ oraz uruchomionego w ramach tego segmentu programu „POZ Plus”. Rozdział 2 prezentuje założenia i cel pracy, rozdział 3 opis badanej grupy respondentów oraz metody badań, w rozdziale 4 są prezentowane wyniki badań, rozdział 5 to dyskusja a rozdział 6 wnioski. Ponadto w pracy znajdują się:

- Wykaz skrótów;
- Streszczenie;
- Summary;
- Bibliografia;
- Spis rysunków, tabel, wykresów.

Praca doktorska zawiera również załączniki w skład, których wchodzi:

- Załącznik 1 Kwestionariusz bilansowy;
- Załącznik 2 Tabela SCORE;
- Załącznik 3 Wzór Indywidualnego Planu Profilaktyki Zdrowotnej;
- Załącznik 4 Skala MSQ;
- Załącznik 5 Struktura czynnikowa skali Satysfakcji z Pracy (MSQ);
- Załącznik 6 Wzór kwestionariusza IZZ;
- Załącznik 7 Wzór kwestionariusza LZK;
- Załącznik 8 Kwestionariusz HLS-EU-Q16;
- Załącznik 9 Wzór kwestionariusza MHLC- wersja B;
- Załącznik 10 Wzór kwestionariusza PRF.

Wybór obszaru, przedmiotu badań i tematu rozprawy doktorskiej

Autorka słusznie zauważyła lukę w dostępnej wiedzy w zakresie zarządzania programami profilaktycznymi w podmiotach leczniczych POZ i zaproponowała rozszerzoną analizę tego zagadnienia. Analiza została przeprowadzona w aspekcie uwarunkowań organizacyjno-prawnych wdrożenia programu profilaktycznego „POZ Plus” oraz pogłębionej analizy oceny satysfakcji personelu oraz pacjentów z wdrożonych interwencji. Doktorantka do oceny drugiego aspektu wykorzystwała wystandaryzowane kwestionariusze zaadoptowane do polskich warunków funkcjonowania ochrony zdrowia.

Doktorantka uzyskała wymagane zgody na zbieranie i przetwarzanie danych:

- zgoda Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu, ul. Wybrzeże Pasteura 1, 50-367 Wrocław;
- zgoda Prezesa NFZ na prowadzenie badań;
- zgoda Komisji Bioetycznej przy Uniwersytecie Medycznym we Wrocławiu Nr KB 181/2019
- zgoda Komisji Bioetycznej przy Uniwersytecie Medycznym w Lublinie Nr KB 35/2019

Cele badawcze, założone hipotezy i przyjęta metoda badań

Doktorantka sformułowała cel główny rozprawy: „**Identyfikacja i analiza czynników** wpływających na realizację programów profilaktycznych na przykładzie programu pilotażowego POZ PLUS” oraz 11 celów szczegółowych podzielonych na trzy grupy interesariuszy:

- Placówki POZ;
- Personel placówek POZ;
- Pacjenci placówek POZ

W celu realizacji założeń Autorka postawiła 11 hipotez badawczych również pogrupowanych w trzech grupach interesariuszy. W opracowaniu tekstu i analizie danych zostały użyte odpowiednie metody i narzędzia badawcze dobrane właściwie do tematyki artykułu.

Autorka wykorzystwała:

- Analizę obowiązujących przepisów oraz literatury;
- Standaryzowane kwestionariusze ankietowe dostosowane do warunków Polskich;

Analizowany materiał badawczy został uzyskany z badań przeprowadzonych w 46 placówkach POZ prowadzących program.

W mojej opinii odpowiedzi na główne oraz szczegółowe pytania badawcze zostały udzielone. Doktorantka udowodniła umiejętność posługiwania się szerokim spektrum metod i narzędzi badawczych, a założony cel naukowy został całkowicie zrealizowany.

Analiza statystyczna

Wyniki uzyskane z wykorzystaniem kwestionariuszy zostały zaprezentowane w tabelach oraz rysunkach. Baza danych została również wykorzystana do analizy statystycznej, która Autorka wykonała z wykorzystaniem: statystyk opisowych. Zgodność rozkładu zmiennych sprawdzono testem Shapiro-Wilka, do badania związków pomiędzy zmiennymi wykorzystano:

- Współczynnik korelacji Pearsona;
- Współczynnik korelacji rangowej Spearmana;
- Test niezależności ch-kwadrat
- Test istotności różnic Woilcoxona.

Ponadto w prezentacji wyników użyto narzędzi statystyki opisowej.

Charakterystyka zawartej treści, układu i zakresu rozprawy

Układ rozprawy doktorskiej zaproponowany przez Autorkę jest prawidłowy. Wprowadzenie jest obszerne i wystarczające, zawiera elementy niezbędne w pracy doktorskiej. Wyróżnione zostały elementy, które powinny wstępować w pracy naukowej tj.: określenie podmiotu i przedmiotu pracy, zakres czasowy, wykorzystane metody badawcze, literatura oraz źródła. Praca zawiera 58 tabel, 12 rysunków oraz 1 wykres.

Bibliografia

Bogatą bibliografię stanowi 210 pozycji literatury dobranej odpowiednio do tematyki pracy.

Ocena formalno-techniczna

Tekst i rysunki w pracy są właściwie sformatowane. Autorka zadbała o to, aby tabele i rysunki nie były przenoszone pomiędzy stronami, co ułatwia śledzenia i eliminuje pomyłki (poza tabelami 26, 44, które przenoszą się w niewłaściwy sposób). Język pracy jest poprawny i czytelny.

Uwagi

Praca nie posiada mankamentów w żadnej warstwie: merytorycznej czy formalnej. Jedyne pytanie jakie się nasuwa dotyczy bardzo rozdrobnionego obszaru celów pracy i hipotez oraz wniosków. Moim zdaniem podejście bardziej syntetyczne byłoby bardziej przejrzyste dla całości dysertacji.

W tekście występują sporadyczne „wdowy i sieroty” oraz literówki (np. zbędna wielka litera).

Podsumowanie

W mojej ocenie temat, cel główny oraz cele szczegółowe są bardzo ciekawe i ważne, postawienie ich w pracy oraz przeprowadzenie badań je opisujących pozwala na opracowanie przez zarządzających podmiotami leczniczymi lepszych i efektywniejszych metod zarządzania programem profilaktycznym w POZ. Potwierdza to również, obserwowaną w praktyce klinicznej tezę o specyfice przyjmowanych metod zarządzania w medycynie.

W rozprawie doktorskiej p. mgr Katarzyny Wiktorzak cenne są również wnioski. Należy zdecydowanie podkreślić, że cel główny oraz przyjęte do analizy cele szczegółowe zostały osiągnięte. Z przeprowadzonych badań Doktorantka otrzymała wyniki, które w sposób wszechstronny i szczegółowy przeanalizowała. W zaprezentowanej dyskusji są one odpowiednio komentowane i poparte literaturą przedmiotu.

Konkluzja

W podsumowaniu stwierdzam, że przedłożona mi do recenzji rozprawa doktorska na stopień doktora w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu w dyscyplinie nauki o zdrowiu Pani mgr Katarzyny Wiktorzak „Analiza czynników wpływających na realizację programów profilaktycznych przez świadczeniodawców na przykładzie programu pilotażowego POZ PLUS” jest oryginalnym dorobkiem naukowym Doktorantki i spełnia wymogi pracy promocyjnej na stopień doktora nauk o zdrowiu oraz spełnia warunki określone w art. 13 „Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65 poz. 595 z późn. zm.)”.

W związku z powyższym wnoszę do Wysokiej Rady Dyscypliny Nauki o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego im. Piastów Śląskich we Wrocławiu o dopuszczenie Pani mgr Katarzyny Wiktorzak do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Warszawa 22. 10. 2024

Prof. dr hab. n med. i n. o zdr.

Andrzej Śliwczyński